

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 29. oktobra 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 125.

Pustite gospodarstvo na miru.

Pod tem naslovom je izšel v Beograjskem »Trgovinskem glasniku« dne 27. t. m. članek, ki bo gotovo zanimal naše gospodarske kroge in ki ga v celoti priobčujemo v prevodu.

»Mi smo neštetokrat opozarjali na razdorno delovanje onih partizanov, ki jim ni nič sveto na tem svetu, koji gledajo na vse v naši družbi skozi svoja motna partizanska očala in želé, da vse to potegnejo v svoje fatalne mreže partizanstva.

Pričakovali smo, da se bo pod pritiskom gospodarske javnosti in neodoljivih gospodarskih činjenic ta praksa stopnjema opustila ter se ustvaril pravilnejši odnos med partijami in gospodarskimi krogi. To smo pričakovali tem bolj, ker daje v poslednjem času vsaka naša vlada naj-svečanejšje obljube, da se hoče boriti proti partizanstvu v vseh javnih ustanovah. Današnja vlada je to načelo naglasila še jače, ko katerikoli druga poprej. Vkljub temu pa ne gremo naprej k boljšemu, temveč nazaj k slabšemu. Zdi se, da obljube in dane besede ne pomenijo mnogo pri naših politikih.

Slučaj Zbornice TOI v Ljubljani, ki smo o njem pred par dnevi objavili kratko notico, nam nudi v tem pogledu zelo žalosten material. Leta že se nahaja ljubljanska Zbornica v izrednem, nelegalnem stanju. Leta že tako-rekoč ne obstoja! Obstoja zbornična pisarna, obstoja sekretariat, ali zbornica kot predstavnica gospodarstva, zbornični plenum ne obstoja. Leta torej že gospodarstvo v Sloveniji nima svojega važnega legalnega predstavnika, njen pravi glas se ne čuje, ona je izključena iz zajednice ostalih svojih sester iz cele naše zemlje.

Zakaj? Odgovor na to vprašanje nam daje sliko vse bede, v katero je moglo partizanstvo vreči to zemljo in ta narod. Partizanstvo in partizanski interesi se niso zadovoljili, da se vti-kajo samo v izvestne čisto osebne prilike in neprilike naših gospodarskih krogov, temveč so si postavili za cilj svojih nedovoljenih namenov celo najvišje ustanove našega narodnega gospodarstva, naše zbornice.

Želji, da podvržejo vse svojim »najvišjim« interesom, interesom partije, so se odločili, da iz ljubljanske zbornice stvorijo svojo partijsko gnezdo, ki bi v njej mogli izvesti vse mogoče partijske račune in demagogijo, ščititi svoje partizane in preganjati svoje partijske nasprotnike.

Mi se ne spuščamo v vprašanje, katera partija je prej počela z vnašavanjem partizanstva v to zbornico. Mi nismo pripadniki nobene partije. Mi smo objektivni gospodarski list, ki motri vse pojave izključno raz gospodarsko stališče. Pri tem gledamo na naše gospodarstvo kot celino in smatramo njegovo blaginjo in napredek za sinonim narodnega in državnega blaga in napredka.

Vse, kar se temu protivi, odločno napadamo in pobijemo, pa bilo to s katerekoli strani. Zgodovini prepustimo, da pokaže, kdo so prvi grešniki težkih prilik, ki se v njih nahaja ljubljanska zbornica in z njo celokupno gospodarstvo Slovenije, smatramo pa za svojo dolžnost, da opozorimo merodajne činitelje, a posebno g. ministra trgovine in industrije na njihovo dolžnost, da napravijo konec tem partijskim zločinom.

Organ Slovenske ljudske stranke »Slovenec« posveča v svoji številki z

dne 20. t. m. najnovejšemu, neljubemu dogodku v historiji ljubljanske zbornice celo stran. In se raduje. Raduje se, ker je volilni odbor, ki je, kakor izgleda, namenoma partijsko sestavljen, uničil na osnovi izvestnih formalnih malenkosti nasprotno kandidatno listo za volitve zborničnih članov, a potrdil listo pristašev Slovenske ljudske stranke. Tako je preostala edino ta kandidatna lista in se smatra za soglasno izvoljeno. Interesantno je pa pri tem pripomniti, da se je predsednik volilnega odbora, neki objektivni pravnik, oddvojil od tega sklepa volilne komisije. Vse to pa ne ovira partizanov, v tem slučaju prijateljev g. Korosca, da se veselje poraza svojih partijskih nasprotnikov in v svojem organu razbojnavačo novo odrešilno dobo v gospodarstvu Slovenije tudi v njegovi zbornici.

Partija triumfira — gospodarstvo pa gineva. Odnos med našimi partijami in gospodarstvom je znatno razruvan. Zmedli so ga naši strankarji, ki jim je partija vse, a v partiji naravno njihov osebni interes, med tem ko jim je vse ostalo samo sredstva za ustvarjanje teh malih, a čisto ogabnih interesov.

Pri tej priliki moramo nasloviti našim gospodarskim krogom v Sloveniji bratsko opombo. Stranke, strankarska vodstva so glavni krivci, da je tako žalostno stanje v ljubljanski zbornici. Poleg tega tudi gospodarski krogi sami niso popolnoma nedolžni, ker so dovolili, da je v njih premagal politik gospodarja. Pozabili so, da je gospodarstvo izven strank in nad strankami ali da se izrazimo točneje, da je gospodarstvo nadstrankarska domena vseh strank, vsega naroda. Postavitve strankarskih list za zbornične volitve je težak greh zoper narodno gospodarstvo. Bistven pogoj gospodarske blaginje in napredka je, da ostane gospodarstvo gospodarstvo, ki je oddaljeno od vseh partijskih spletk. Naglasiti pa je treba, da ima gospodarstvo še važnejšo nalogo, združevati vse stranke v skupnem delu za gospodarski napredek.

In tako mi tedaj i v tem slučaju kličemo tako strankam kakor tudi gospodarskim partizanom:

Pustite gospodarstvo pri miru! Od merodajnih faktorjev pa pričaku-jemo, da brez ozira na stranke, ki pridejo v poštev, omogočijo, da bo končno tudi ljubljanska zbornica postala polnopravna predstavnica narodnega gospodarstva v Sloveniji, četudi bi to ne bilo po godu kateri izmed vladajo-čih strank.

Padanje lesne trgovine v Trstu.

Lesna trgovina v Trstu se je zmanjšala zadnja leta skoraj za polovico, kot pričajo sledeči statistični podatki: celo leto 1913: 4.845.083 stotov, mesečni promet 403.757 stotov; prvih 8 mesecev 1925: 2.470.920 stotov, mesečni promet 308.865 stotov; prvih 8 mesecev 1926: 1.871.610 stotov, mesečni promet 233.951 stotov; prvih 8 mesecev 1927: 1.509.980 stotov, mesečni promet 188.747 stotov.

Stalno nazadovanje lesnega prometa skozi Trst je začelo alarmirati zainteresirane kroge. Izguba, katero je Trst pretrpel, izgleda da bo končno veljavna in ne samo provizorična, ako se ne bo z energičnimi protiukrepi od strani vlade temu odpomoglo. Tržačani zahtevajo, da se znižajo železniške pristojbine za les na progah Trbiž, Podbrdo in Postojna — Trst, da se ta-

ko vsaj deloma pobije konkurenca jugoslovanskih in črnomoških luk, katera se more razvijati radi tamkaj dosti ugodnejših prevoznin. Zahteva se tudi znižanje različnih pristojbin v prosti luki in stroškov za prevažanje in razkladanje, kar podraži silno tržaško blago. Vse druge luke so v tem oziru dosti cenejše, posebno jugoslovanske. Ako se ne bo lesni trgovini izdatno pomagalo, je nevarnost, da popolnoma izgine iz Trsta. Pri tem se moremo še spominjati, kako je bila pred vojno ravno lesna trgovina in tudi dobro razvita lesna industrija dober vir dohodkov za blagostanje Trsta. Tovarn sodov n. pr. je bilo svojčas vse polno v Trstu, katere so izvažale sode v vse vinorodne kraje Sredozemskega morja, danes je ta industrija popolnoma izumrla. V Rojanu je velika tovarna sodov zaposlovala stalno 50 delavcev, danes stalno zaposluje komaj enega delavca. Pri tem se mora zaznamovati, da imajo tudi nekatera italijanska mesta v lesni trgovini večje ugodnosti kot Trst, tako n. pr. ima Videm pravo reekspedicije, kar znači, pri vsakem vagonu precejšen dobiček. Trst, konstatirajo žalostno tržaški listi, je zapostavljen ne-le pred inozemskimi lukami, ampak celo tudi pred domačimi, italijanskimi, katere uživajo v dosti slučajih večje privilegije. Za nazadovanje lesnega prometa skozi Trst v zadnjem letu je poleg gospodarske depresije v Italiji krivo tudi nazadovanje trgovine z južnim sadjem, katero si je tudi našlo druge poti. Prej so parniki vozili jako pogosto južno sadje v Trst iz Sicilije in Južne Italije ter so ob povratku tja vzeli les po nizkih izjemnih tarifah, samo da se niso vračali prazni. To je silno povspeševalo lesno trgovino. Sedaj je ob nastalem marazmu v trgovini z agrumi odpadla tudi ta ugodnost.

ZAKUP NAŠIH ŽELEZNIC.

Pisali smo, da je Morganova skupina javila naši vladi, da vzame naše železnice v zakup. Iz Belgrada prihaja poročilo, da niti prometno ministrstvo niti finančno ministrstvo te vesti ne zanikata. V ponudbi Morganove skupine oziroma njenega generalnega zastopnika Kelleya je tudi gradba jadranske železnice. O prednostih zakupa smo priobčili članek v št. 116 »Trgovskega lista«.

* * *

PROTI IZVOZNIH PRISTOJBINAM.

Zadnjič smo poročali o znižanju izvoznih pristojbin za razne rumunske pridelke. Sedaj beremo, da je upravni svet zveze rum. poljedelskih zbornic sklenil med drugim, da odpošlje odposlanstvo na vlado, z naročilom, da zahteva popolno črtanje izvoznih pristojbin za poljedelske pridelke. Kot posebno nujno označajo odpravo izvoznih pristojbin za živino. Poleg tega zahtevajo interesi tudi efektivno pospeševanje izvoza, tako na primer znižanje železniških tarif za eksportno blago. Upravni svet je bil soglasno za vse te zahteve.

* * *

SLIVE.

V zadnjem tednu se je položaj na jugoslov. trgu sliv preobrnil na bolje; doslej je bil brezupen. Inozemstvo se je začelo naenkrat zanimati za naše slive, kupčija je postala živahnejša in cene so se utrdile. Zato so pa tudi producenti postali bolj rezervirani, — računajo na nadaljno dvigovanje cen. Največjo konkurenco našim slivam delajo v splošnem kalifornijske slive.

Mednarodno gospodarstvo aluminija.

Sele sto let je minilo, odkar se je kemiku Fridriku Wöhlerju posrečilo, da je napravil v laboratoriju aluminij v čistih oblikah. Dolga vrsta let je prešla, preden so te laboratorijske poskuse prenesli v tehniko Heroult in Minet, Hall in Killiani. Sele par desetletij poznamo nekaj elektrokemičnega o kriolitu in boksitu, in vendar je dosegel aluminij že velik pomen, zlasti v zadnjih letih. Svetovna produkcija aluminija je v zadnjih 40 letih stalno rasla, kar nam kaže sledeči seznam (v tonah):

1888 :	39	1901 :	7810	1914 :	69.500
1889 :	71	1902 :	8111	1915 :	65.300
1890 :	175	1903 :	8200	1916 :	94.000
1891 :	333	1904 :	9300	1917 :	120.300
1892 :	487	1905 :	11.500	1918 :	134.900
1893 :	716	1906 :	14.500	1919 :	132.500
1894 :	1240	1907 :	19.800	1920 :	133.400
1895 :	1427	1908 :	18.600	1921 :	74.900
1896 :	1790	1909 :	31.200	1922 :	96.300
1897 :	3394	1910 :	43.800	1923 :	140.700
1898 :	4035	1911 :	46.700	1924 :	168.900
1899 :	6098	1912 :	62.600	1925 :	185.000
1900 :	7810	1913 :	63.200	1926 :	200.000

Izredno velik je bil dvig produkcije od l. 1908 na leto 1909, od 1909 na 1910, od 1911 na 1912. Vojna leta nam v gornji statistiki najbrž ne podajajo natančne slike. Čudimo se padcu od 1920 na 1921 in 1922. Od tedaj naprej pa opazamo rapiden dvig svetovne produkcije, povzročen po izrednem razvoju avtomobilne industrije, dalje po vedno večji uporabi lahkih kovin v aviatiki, pri železnici in v elektrotehniki. Razvoj svetovne produkcije skupno z razvojem cen nam kaže sledeča statistika, ki jo je izdala »Metallgesellschaft« v Frankfurtu a/M. Cene so povzete po notacijah newyorške borze; za leta 1909/13 vzamemo tako pri produkciji kot pri cenah številko 100 in primerjamo druge ob nji:

Indeks svetovne produkcije aluminija	Indeks cen aluminija
1909—1913 :	100
1913 :	107
1914—1918 :	181
1919—1923 :	116
1924—1926 :	128
1924 :	123
1925 :	124
1926 :	123
1. polovica 1927 :	117

Kakor vidimo, so cene aluminija zelo kolebale. Vzroke iščejo v prvi vrsti v gospodarskem razvoju in v organizaciji produkcije in prodaje aluminija, manj v tehniških razmerah. Po poročilih vodstva evropskega aluminijevega kartela — njegov sedež je v Parizu — se je prodaja aluminija v prvi letošnji polovici napram isti dobi lanskega leta dvignila za 10 odstotkov.

Dvig prodaje aluminija je imel za posledico pomnoženo produkcijo boksita. Leta 1925 je znašala svetovna produkcija boksita ca 1.290.000 ton, leta 1926 pa že ca 1.480.000 ton. Ta vsota se je na posamezne glavne dežele produkcije takole razdelila:

Francija	440.000 ton
U. S. A.	300.000 ton
Italija	200.000 ton
Britanska Guyana	190.000 ton

Poleg teh dežel pridejo v poštev še druge, v zadnjem času zlasti Ogrska in Jugoslavija.

Produkcija v U. S. A. je v letu 1926 nazadovala za 22.000 ton, a je ameriška aluminijeva industrija udeležena tudi na inozemskem najdišču in je torej njena baza glede surovega blaga da nadaljnega zasiguranja. Nemška aluminijeva industrija je merodajno udeležena na boksitnem trgu d. d. v Zürichu in si je na ta način svojo boksitno potrebo

zavarovala za več let naprej. Odkar je razširila nemška aluminijeva industrija svoj interesni delokrog na ogrska boksitna najdišča — o čemur je »Trgovski list« opetovano poročal —, dobavlja surovi material večinoma iz Ogrske; prej ga je dobavljala v prvi vrsti iz Italije in Francije, kakor nam kaže sledeča statistika (všet je tudi kriolit):

Leto 1912: Skupni uvoz 363.000 meterskih stotov; iz Francije 95—98%. Leto 1913: Skupni uvoz 385.000 meterskih stotov; iz Francije 98—98%. Leto 1922: Skupni uvoz 1.667.000 meterskih stotov; Francija, Italija. Leto 1923: Skupni uvoz 1.791.000 meterskih stotov; Francija, Italija. Leto 1924: Skupni uvoz 1.184.000 meterskih stotov; Francija, Italija. Leto 1925: Skupni uvoz 2.888.000; Francija 1.335.000, Italija 1.412.000. Leto 1926: Skupni uvoz 2.365.000; Francija 1 milijon 132.000, Italija 897.000. Januar—julij 1. 1926: Skupni uvoz 1.359.000. Januar—julij 1. 1927: Skupni uvoz 2.810.000; Ogrska 1.192.000, Francija 778.000, Italija 468.000, Jugoslavija 324.000.

V prvih sedmih mesecih tekočega leta je Nemčija importirala več boksita kot v vsem letu 1926, skoraj toliko kot v doslej rekordnem letu 1925 in več kot dvojno množino lanskih prvih sedmih mesecev. To je najboljši dokaz, kako dobro je nemška aluminijeva industrija zaposlena. Izredno je nazadovanje francoskega in italijanskega oziroma istrskega uvoza. Deloma gre to na rovaš vedno večjega importa iz Ogrske in v zadnjem času tudi iz Jugoslavije, deloma pa na rovaš prizadevanja drugih dežel, da si ustvarijo lastno aluminijevno industrijo. Iz tega vzroka na primer je naložila Italija na svoj boksit razmeroma visoko izvozno carino in se zato uvoz v Nemčijo naravno manj rentira kot uvoz iz Ogrske, kjer vlada izvoz boksita pospešuje. Vendar smo videli tudi na Ogrskem stremjenje po lastni produkciji aluminija, in se zmeraj bolj javlja glas, naj se izvoz boksita primerno zaščiti. Pripominjamo tudi, da je nemška aluminijeva industrija sama udeležena na italijanskih najdiščih.

Stalno naraščajoče povpraševanje po tej lahki kovini je, kot omenjeno, posledica prodiranja aluminija v tehniki in pa priljubljenost nekaterih aluminijevih spojin v različnih industrijah. Tako uporabljajo aluminij in njegove spojine v zadnjem času tudi že pri železnicah (nov tip spalnih vagonov). Novi vzorec Forda bi moral vsebovati 48 do 50 kg aluminija. — O Fordu in General Motors Co. glej v drugem članku. — V Franciji uporabljajo pri gradbi železnic spojino, ki je sestavljena iz 90 odstotkov aluminija in 10 odstotkov cina. Za aeroplane nemške tvrdke Junkers ter drugih nemških tvrdk, ki gradijo aeroplane, uporabljajo kot gradivno snov znani duraluminij, ki vsebuje poleg aluminija še magnezij, baker in mangan. Ta spojina je bila povod, da so začeli iskati še druge spojine z aluminijem in so jih prinesli v zadnjih letih celo vrsto na trg; glede mehaničnih svojstev so podobne duraluminiju in prihajajo polagoma do tehniške uporabe. So pa to silumin, aludur, lautal, skleron, montegal

itd. Tako dobiva duraluminij polagoma konkurenco. V zadnjem času sta prišli zopet dve novi spojini na trg, almelec in aldroy, ki jih uporabljajo v prvi vrsti za vodno žico v elektrotehniki namesto bakra. V U. S. A. rabijo aluminij in njegove spojine kot vodno žico že več let. Prej omenjene spojine so nemški izdelki, in pričakuje tozadevna nemška industrija spričo razvoja avtomobilne in acropanske industrije sveta, da bo svoje izdelke lahko dobro prodajala. Aluminij ima brez dvoma veliko bodočnost in povsod tam, kjer se zahteva velika trdnost in hkrati specifična lahkota, bodo posegli po njem.

V zadnjem času se je pečalo dnevno časopisje s poročilom, da si je prisvojila Aluminium Company of America večjo množino delnic d. d. boksitruista ter da je na ta način udeležena tudi na ogrskih skladiščih boksita. To pa ni čisto točno. Ameriška aluminijeva industrija razpolaga do nadaljnjega z zadostnim boksitom in je merodajno interesirana na inozemskih najdiščih (Britanska Guyana). Konkurenčnih namenov pa Amerikanci z omenjenim nakupom gotovo nimajo, ker je evropski trg pod kontrolo ameriškega aluminijevega kartela. Možno je pa, da se hoče ameriška industrija aluminija z evropsko sporazumeti, tembolj, ker so prišle od ameriške strani v zadnjih letih opetovano spodbude za mednarodne združitve. Omenimo predlog o mednarodnem kartelu bakra in pa prizadevanje Amerikancev za ustanovitev mednarodnega kartela cinka, v katerem bi bile zastopane tudi Zedinjene države. Na evropski strani pa sedaj in najbrž tudi v bližnji bodočnosti ni dosti pripravljenosti glede sporazuma z Amerikanci na svetovnem trgu aluminija.

JUGOSLOVANSKA PROSTA PRISTANIŠČA.

Gospodarske organizacije pristanišč Dubrovnik, Split, Šibenik in Sušak so v zadnjih letih opetovano zahtevale napravo svobodnih con v svrhu okrepitev pristaniškega prometa. V prvi vrsti velikega pomena je to za Sušak, posebno še, ker se Italija tako zelo trudi, da bi si zagotovila promet za Trst in za Reko, zlasti tranzitni promet čez Adrijo. Temu italijanskemu stremjenju naj se odgovori z ustanovitvijo prostih con v omenjenih pristaniščih. V trgovskem ministertvu bodo izdelali poseben zakon o organizaciji prostih pristanišč in prostih točk na jugoslovanski obali.

* * *

POSVETOVANJA V ŽENEVI.

Vprašanje, kdaj naj stopi v veljavo konvencija o uvoznih olajšavah in kakšno naj bo njeno razmerje do dvostranskih trgovskih pogodb, se rešuje v Ženevi v posebni komisiji. Konferenca o izvoznih prepovedih je načela najtežje vprašanje, to se pravi, iz katerih vzrokov bi bile tudi po sklepu morebitne konvencije izvozne in uvozne prepovedi še dopustne. Gre za dve načelno različni stališči: večina delegacij se nagiba k stališču, ki ga z vnezo zastopa zlasti Nemčija, da naj se upoštevajo v bodoče

samo takozvane klasične izjeme, kakor je bilo to pred vojsko običajno; drugo stališče pa zagovarja priustitev prepovedi tudi iz vzrokov izrednih razmer in življenskih koristi. Predsednik konference je pozval vse delegate, naj se precizno izjavijo, ali so za to ali za ono stališče. Dosti bo še dela, preden se bo kaj definitivnega sklenilo.

Ljubljanska borza.

Tečaj 28. oktobra 1927	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Amsterdam 1 h gold.	13'555	13'585
Curih 100 fr.	1094'—	1097'—
Dunaj 1 šiling	8'—	8'03
London 1 funt	276'30	277'10
Newyork 1 dolar	56'64	56'84
Praga 100 kron	168'02	168'82
Trst 100 lir	309'375	311'375

Trgovina.

Naša izvozna trgovina septembra t. l. Generalna direkcija carin je te dni objavila statistiko našega izvoza v septembru. V tem mesecu smo izvozili 432.630 ton v vrednosti 582.888.408 Din napram 371.832 tonam v vrednosti 649.225.863 dinarjev v odgovarjajočem mesecu preteklega leta. Napram izvozu v septembru 1926 je bil torej naš izvoz v septembru t. l. po količini večji za 16,3 %, po vrednosti pa manjši za 10,3 %. Glavni predmeti našega izvoza v septembru so bili: gradbeni les (78,8 milijona Din), žive svinje (58,1), jajca (40,4), goveja živina (34,7), hmelj (30,8), sveže sadje (27,8), sirov baker (22,4), drva (16,9), sveže meso (14,1), drobnina (13,6), cement (13,4), pšenica (10), hrastovi pragi (8,9), konji (7,8), suhe češplje (7,5), predivo (7,4), opij (7,2), izdelki iz lesa (6,8), turščica (6,3) in kalcijev cianamid (6). Če primerjamo naš izvoz v III. četrtletju t. l. z izvozom v III. četrtletju 1926, tedaj vidimo, da je v tem četrtletju naš izvoz po vrednosti nazadoval le za okrog 2 %, dočim je znašal primanjkljaj v II. četrtletju 32 %, v prvem pa 13 %. Po količini pa je bil naš izvoz v III. četrtletju celo za 6 % večji kakor lani, dočim je v II. četrtletju po količini zastajal za 27 odstotkov, v prvem četrtletju pa za 5 %. Iz gornjega sledi, da se je naš izvoz v III. četrtletju navzlic velikim težkostem, ki so se letos pojavile in navzlic slabi letini razmeroma ugodno razvijal. Razvoj našega izvoza v tekočem letu je razviden iz nastopne tabele (v oklepajih odstotne razlike napram odgovarjajočim mesecem preteklega leta):

Povprečno	v 1000 tonah	v milij. Din
I. četrtl.	354,0 (— 5%)	515,9 (— 13%)
II. četrtl.	357,7 (— 27%)	486,1 (— 32%)
Julij	376,5 (+ 8%)	485,0 (+ 7%)
avgust	308,7 (— 7%)	529,6 (— 2%)
september	432,6 (+ 16%)	582,9 (— 10%)

Skupaj smo v prvih 9 mesecih t. l. izvozili 3,3 milijona ton v vrednosti 4603,4 milijona Din napram 3,7 milijona ton v vrednosti 5580,5 milijona Din v istem razdobju leta 1926.

Iz češkoslovaške zunanje trgovine. V septembru so izvozili iz Češkoslovaške za 114 milj. Kč več tekstilij kot v avgustu. V dobi januar—september 1927 je

bil pa izvoz za skoraj eno milijardo Kč večji kot v istih mesecih lanskega leta. Tudi izvoz lesa in premoga je precej narasel, nasprotno je pa izvoz sladkorja nazadoval za 566 milj. Kč. V uvozu prvih letošnjih devetih mesecev so na prvem mestu tekstilne surovine z dvigom 726 milijonov Kč. Uvoz žita in moke je narasel za 187 milijonov Kč. Manj so pa uvozili tobaka in strojev.

Uvoz v Carigrad. Predsednik carigradske trgovske zbornice je v razgovoru z gospodarskim poročevalcem »Turške pošte« med drugim izjavil, da je uvoz v Carigrad v zadnjem času nekoliko zastal, napram lanskemu letu za ca 30 %. Glavni kontingent v nazadovanju pride na blago za obleke in na manufakturno blago, dokaz, da se je življenski standard prebivalstva znižal in da potreba po tujem blagu in po tuji obleki ni več tako velika kot prej.

Industrija.

Novo tekstilne tovarne v Rumuniji. Po uveljavljanju nove carinske tarife se položaj rumunske tekstilne industrije boljša. Konjunkturo so začeli temu primerno tudi izrabljati in so začeli s pomočjo tuje glavnice in tujih interesentov ustanavljati nove tovarne. Sedaj gradijo veliko podjetje v Bukarešti, v Kluju kar tri, v Temišvaru razširjajo že obstoječe obrate itd. Začeli so prav vlepotežno.

Avstrijska kovinska industrija. V septembru so nakopali v Avstriji 153.600 ton železne rude, kar je najvišji znesek po ruhrski konjunkturi. V drugi polovici lanskega leta se je gibala mesečna produkcija med 73.000 in 83.000 tonami, je bila torej na polovici preteklega meseca. Zaposlenost v septembru je bila v kovinski industriji prav ugodna; po ugotovitvah zavoda za raziskovanje konjunktura je znašala v produkciji surovega železa 71,5 % kapacitete, v produkciji surovega jekla 77,4 % in v produkciji valjanega blaga 85,3 % kapacitete.

Električne naprave v Avstriji. Elektrotehnična avstrijska zveza je izdala statistiko, ki pravi, da se nahaja v Avstriji 371 podjetij, ki proizvajajo in dobavljajo tok; elektrarn je 457, električni železnice 33 (brez gorskih in žičnih železnic). Skupna moč vseh podjetij je cenjena na 772.000 KW-ur. Podjetij do 100 KW-ur je 194, do 300 KW-ur 118, do 500 KW-ur 36, do 1000 KW-ur 29, do 5000 KW-ur 46, do 10.000 KW-ur 16.

Čilski soliter. Pisali smo o krizi chilenske solitrove industrije. V zadnjem času se ji je proti pričakovanju obrnilo na bolje, prva polovica oktobra je bila vseskozi zadovoljiva. Prodajo v tem polmeseču cenijo na ca 300.000 ton, s čimer se vsa prodaja za tekočo sezijo zviša na 2.275.000 ton. Zelo veliko so na novo naročile Zedinjene države. Tudi Evropa naroča zmeraj več in so se cene pri 1 toni dvignile za 2 1/2 do 5 šilingov. Zlasti omembe vredno je to, da je Rusija letos kupila že 40.000 ton kvalitetnega solitra, lani v istem času pa samo 2000 ton. Pogajanja z I. G. Farben in drugimi evropskimi producenti sintetičnega du-

LISTEK.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

(Nadaljevanje.)

2. Oblastveno. Tu preneha društvo proti svoji volji, odnosno brez svoje volje, vsled odloka državnega oblastva. To je najmočnejše poseganje v društveno svobodo, ki ga pozna društveni zakon. Zaradi tega je tudi vezano na določne v zakonu takratno našteje pogoje.

1. Prvi pogoj je pač, da društvo sploh že pravno obstoji. Ako so bila društvena pravila sicer že odobrena, a se društvo še ni ustanovilo, se društvo ne more razpustiti, ker ga ni. Tajnih društev pravni red sploh ne smatra za pravne osebe. Zato jih ni treba razpuščati. Zoper taka društva postopajo kazenska sodišča po že omenjenih določbah. (§ 102 serb. kaz. zak.)

II. Za razpust pravno obstoječega društva ustanavlja § 24 v zvezi s § 20 društv. zakona sledeče materielne pogoje:

1. Če je društvo storilo sklepe ali izdalo izjave, ki nasprotujejo kazenskemu zakonu ali s katerimi si lasti društvo po vsebini in obliki kako avtoriteto v katerikoli panogi zakonodaje ali izvršilne oblasti.

2. Če je prekoračilo svoje statutarne področje.

3. Če sploh ne ustreza pogojem svojega pravnega obstoja.

K tem razlogom je brez dvoma pristeti tudi razloge, po katerih je v smislu § 6. društv. zak. že ustanovitev društva prepovedati, torej če nastanejo v društvu ali izven njega take razmere, da postaja društvo po svojem namenu protizakonito, protipravno ali državi nevarno.

Od ad 1. navedenih pogojev je oni pod točko 1. najpreciznejši. Primere za te določbe glej pod Društvena zborovanja.

Ad 2. Prekoračenje statutarne področja utegne društvom, ki niso vladli vseh, postati prav opasno, po-

sebeno v novejšem času, ko se določbe o političnih društvih skoroda več ne uporabljajo in se skoro vsako društvo obravnava kot nepolitično.

Klasični primer za prekoračenje statutarne področja pa je ravno ta, ako se nepolitično društvo bavi s političnimi stvarmi, bodisi potom enkratnih ali češjih izjav, predavanj, resolucij, protestov, manifestacij, demonstracij itd. Kaj je razumeti pod politično, o tem nima društveni zakon nikake določbe ter prepušča v § 35, odst. 2., deželnemu oblastvu, da za vsak konkreten primer razsodi ali je smatrati društvo za politično.

Stališče zakona je umljivo, ker se ravno javno mnenje in naziranje oblastev o političnih stvareh po kraju in času zelo menja.

V državah z veliko politično svobodo, kakor je n. pr. naša, se politično udejstvovanje fizičnih in juridičnih oseb smatra za po sebi umljivo odraz ustavnih pravic državljanov; radi tega so izjave ali sklepi, s katerimi zavzemajo nepolitična društva določeno stališče napram političnim

dnevnim vprašanjem, običajne in pogoste, ne da bi se društva raditega zasledovala.*

* Nasprotno se stara Avstrija celo v svojem sicer tako liberalnem društvenem zakonu ni mogla povsem otresti bojazni in nezaupanja napram političnim društvom, ker ji je bilo kot dedinji reakcionarnega predmaršnega avstr. cesarstva vsako politično delovanje državljanov, torej vsako vmešavanje v zakonodajne in upravne posle, torej v vladarjeve pravice, neprijetno in sumljivo.

Podobno, a še mnogo reakcionarnije stališče zavzema danes Italija napram političnim društvom neitalijanskih narodnosti, pri katerih se smatra sploh vsako delovanje kot politično in zoper interese italijanske države naperjeno. Torej absolutna negacija društvene svobode za en del državljanov.

(Dalje prih.)

šika o dogovoru glede cen in o razdelitvi prodajnih trgov se ugodno nadaljuje. Z norveškimi producenti so se že dogovorili. Pripominjamo, da je polovica chilenske solitrove produkcije v rokah Jugoslovancev.

Promet.

Hitrejši promet po Severnem Atlantiku. Da odpomorejo pomnoženemu povpraševanju po vozni možnosti med Hamburgom in New Yorkom, bo družba Hapag (Hamburg - Amerikanische - Paketfahrt - Aktien - Gesellschaft) od 1. aprila naprej pomnožila število svojih voženj s tem, da bo skrajšala bivanje parnikov v obeh končnih štacijah. Parniki »Albert Ballin«, »Hamburg«, »New York« in »Deutschland« so postali doslej zmeraj po 10 dni v Hamburgu oziroma v New Yorku; od aprila naprej bodo postali v teh dveh pristaniščih samo po 5 dni. Tudi parnik »Cleveland« se bo manj časa v pristaniščih mudil kot doslej. Imenovani peteri parniki bodo odhajali iz Hamburga redno ob četrtkih, iz New Yorka redno ob sobotah. Parniki tipa »Albert Ballin« oziroma parnik »Cleveland« bodo odslej vsak četrtek pripravljani v Hamburgu za odhod, ta ali oni, »Resolute« in »Reliance« bosta odhajala slejkoprej vsakih 14 dni, »Thuringia« in »Westphalia« pa na tri tedne.

Denarstvo.

»Bodenkreditanstalt« zvišala delniško glavnico od 65 na 85 milijonov šilingov. Na izrednem obnem zboru 22. t. m. je dunajska »Bodenkreditanstalt« zvišala delniško glavnico od 65 na 85 mil. šilingov z izdajo 500.000 novih delnic v nominalni vrednosti 40 šilingov. Stari delničarji imajo predpravo na nakup 130.000 novih delnic. Predsedstvo sme sporazumno z upravnim svetom oddati ostalih 370.000 delnic neki finančni skupini po tečaju, ki je višji kot oni, ki se določi za delničarje. Na seji upravnega sveta, ki je sledila obnemu zboru, so sklenili, da bodo zvišanje glavnice izvedli takoj in naenkrat. Nove delnice bodo za poslovno leto 1927 imele že pravico do dividende. Starim delničarjem se da nabavna pravica na ta način, da dobijo na 25 starih delnic 2 novi po tečaju 59 šilingov, 370.000 delnic bo po sorazmerno višjem tečaju izročeni ameriške-mu konzorciju, ki ga vodi tvrdka Goldman, Sachs in dr. v New Yorku. Artur Sachs, delničar imenovane tvrdke, bo na prvem rednem obnem zboru izvoljen v upravnih svet Kreditnega zavoda.

Posojilo Bolgarije. Hkrati s koraki bolgarske vlade za dobavo begunskega posojila v pomladi 1926 so se vršili tudi prvi poskusi za dobavo državnega posojila, prvega po svetovni vojni. A šele na letošnjem jesenskem zborovanju Zveze narodov v Zenevi je bolgarski delegat to vprašanje uradno sprožil. Gre za 10 milijard levov, ki naj služijo v prvi vrsti ureditvi starih dolgov in dvigu gospodarstva. Zveza narodov je izrekla svojo načelno pripravljenost za dovolitev posojila in je imenovala komisijo, ki naj proti koncu oktobra v Bolgariji sami prouči njen finančni položaj. Proučevanje komisije se nanaša v prvi vrsti na delovanje bolgarske Narodne banke, na predvojne državne dolge in na državno gospodarstvo. Komisija obstoji iz petih članov, predsednik je O. Niemeyer. Glede državnega posojila zastopa javnost dve stališči: politične osebnosti in organizacije so proti najemu novega posojila in pričakujejo, da bo ubrala vlada druge korake, da ublaži trenutno gospodarsko krizo. V prvi vrsti zahteva ta struja, naj vlada izrabi one določbe mirovne pogodbe v Neuilly, ki vsebujejo olajšanje reparacijskega dolga in naj po zgledu Avstrije in Ogrske doseže znižanje reparacijskega dolga oziroma ugodnosti pri odplačevanju. Vlada pa misli, da se more doseči izhod iz sedanje krize le potom posojila. Z zanimanjem pričakujejo zaključek dela komisije, ki bo dal Zvezi narodov možnost pregleda, ali je dana potreba posojila ali ne ter ali naj se dovoli ali ne.

Posledice dolarskega posojila. Sodelovanje velikih bank se je v zadnjih letih že opetovano poznalo. Tako so ponudile številne evropske velebanke Belgiji povodom stabilizacije njene valute velike kredite. Sedaj so dovolile iste banke Poljski kredit v skupnem znesku 20 milijonov dolarjev, če bi jih Poljska banka

potrebovala. Avstrijska Narodna banka je pripravljena, da skupaj z drugimi emisijskimi zavodi da Poljski 500.000 dolarjev na razpolago. Zaenkrat razpolaga Poljska z ameriškim posojilom z zadostnimi sredstvi, da ji ne bo treba v doglednem času gledati po drugih posojilih. Sicer pa tudi smela ne bo, ker bo dobila tozadevno ameriškega svetovaleca. Med bankami, ki so ponudile Poljski posojilo do 20 milijonov dolarjev, omenimo newyorško Federal Reserve banko, Angleško, Francosko, Holandsko, Švedsko, Avstrijsko, Belgijsko, Ogrsko, Dansko, Finsko in Čslov. banko.

Turška zemeljska in sirotišna banka. Generalni ravnatelj omenjene banke je dal nekemu zastopniku inozemskega časopisa tole izjavo: »V Carigradu in v Smirni nam bo nakazala država posestva v vrednosti ca 5½ mil. turških funtov. Posebne komisije za skrbstvo sirot so likvidirane, 4 mil. turških funtov je prišlo v blagajne banke. Naša banka je posodila mestu Angora 2 milijona funtov, štirim drugim mestom 600.000 funtov za javno dobrodelnost. Naša podružnica v Smirni je dovolila 450.000 funtov raznih posojil.«

RAZNO.

»Trgovski list« v torek, dne 1. novembra radi praznika odpade in izide prihodnja številka v četrtek, dne 3. novembra.

Stoletnica čslov. zavarovalništva. 28. t. m. preteče 100 let po izdani dekreta avstrijske dvorne kancelije, s katerim se z veljavnostjo od 27. okt. 1827 potrdijo pravila tedanje »Prve češke medsebojne zavarovalne družbe« v Pragi. Ta odlok je tembolj pomemben, ker pomeni sploh stoletni spomin češkega zavarovalništva. Slavnostna proslava se bo vršila v bodočem maju, letos se vršijo samo spominke stoletnice.

Turški tobačni monopol. Generalni ravnatelj turškega tobačnega monopola Sefti bej je dal po povratku iz Angore v Carigrad zastopnikom časnikarstva sledečo izjavo: »Naše predvidene izdatke za bodoče poslovno leto smo nastavili z zneskom 17.500.000 funtov, računamo pa s čistim dobičkom 22 milijonov funtov. Posebno pozornost bomo posvetili boju proti tihotapstvu, ki je najbolj razširjeno ob naših mejah v Siriji in ob Sredozemskem morju. Z novim zakonom bomo proti tihotapstvu kar najstrožje nastopili, ne da bi bilo treba pri tem v bodoče našo nadzorovalno službo ojačiti. Upamo, da bo v bodoče prišel denar, ki ga izdaja danes ljudstvo za slab vtihotapljen tobak, v blagajne tobačnega monopola. Ekspor-terjem tobaka bomo dovelili nadaljne olajšave. Tobak je eden prvih dohodkov turškega narodnega gospodarstva.«

Drobne vesti. V zadnjih 14 dneh je bilo podpisanih v New Yorku za 500 milijonov dolarskih posojil. — Konjunktura v pletenih čevljih je letos izredno dobra, samo negotovo je, koliko časa bo trajala v U. S. A., ki so glavne odjemalce tega blaga. — Ogrska jeklarja grof Csáky izkazuje kljub 1 milijonu brutodobička samo 42.000 pengö čistega dobička. To je pa komaj 3-odstotno obrestovanje kapitala. — Prudentia Assurance Company je največja evropska zavarovalna družba. Njen podpredsednik Edgar Horne je sedaj na Dunaju, da dobi osebne stike. Assurance Co je veleledničar dunajskega Kreditnega zavoda. — Zadnja poročila Alpine Montan se ne glasijo tako ugodno kot prej; le kupčija z Jugoslavijo je zadovoljiva, in govorijo vsi znaki za to, da se bo v pomladi še poživila. — Avstrija pripravlja sklepanje sledečih trgovskih pogodb: v novembru se bodo pričela najbrž pogajanja z Jugoslavijo; tičočča, se v prvi vrsti nekaterih agrarnih postojank; morda še v tekočem letu se bodo pričela pogajanja s Francijo, pogajanja z Nemčijo pa na koncu tekočega ali v začetku bodočega leta. Vmes pa pridejo pogajanja s Švico in z Ogrsko. — Gospodarstvo špirta v Čslov. v bodočem letu ne bo več monopolizirano, temveč bodo napravili sindikatu podobno družbo, koje delovanje bo zakonitim potom določeno. V družbi bo tudi država, sicer ne v materialnem oziru, pač pa v svrhu nadzorstva. — Zastopniki žičnega kartela v Bruslju, iz Nemčije, Francije, Belgije, Luksemburške in Češkoslovaške, so določili produkcijske kvote takole: Nemčija 1 milijon ton, Francija 400.000 ton,

Belgija 280.000 ton, Luksemburška 120 tisoč ton. Kvota za Čslov. »Prager Tagblatt« ni mogel izvedeti. Kvota za Saarski okraj je razdeljena med Nemčijo in Francijo. — General Motors Co je eksportirala v prvih letošnjih 9 mesecih 180.000 avtomobilov, za 50 odstotkov več kot v isti dobi lanskega leta. — Pogajanja za ustanovitev kartela čina in cinka, vršča se v Londonu, so se razbila. Angleži se niso hoteli pridružiti mnenju drugih evropskih držav.

Po svetu. Nasproti vestem o spravi med Fordom in General Motors prihaja poročilo, da je dogotovljen prvi avto novega Fordovega tipa. Naročenih je že 375.000 voz. Družba bo mogla napraviti na dan 11.000 avtomobilov. — Insolventna je postala dunajska veletrgovina z vinom Klaber, pasiva znašajo 9 milijonov šilingov; dalje manufakturna trgovina Lössner s pasivnostjo 3.500.000 šilingov. — Povprečna dividenda delnic na berlinski borzi se je v septembru zvišala na 7,07 %, rentabilnost je izkazala na koncu septembra 4,14 %. — Izkaz italijanskega zakladnega urada s 30. sept. ugotavlja, da se je proračun za september zaključil s prebitkom 7 milijonov lir. Obtok bankovcev je šel v septembru za 64 milijonov lir nazaj. 7-odstotno poljsko stabilizacijsko posojilo se v znesku 6 milijonov dolarjev podpisali tudi v Švici. Takoj po otvoritvi podpisovanja je bilo posojilo že močno prepisano in se na nadaljne prošnje za podpis niso mogli več ozirati. — Argentina bo naročila večje množine premoga v Južni Afriki. Ker gre zmeraj več žita iz Argentine v Južno Afriko, so transportne možnosti kakor nalašč in bodo imele ladje obakrat dosti tovara. — Za prepeljavo čslov. premoga v Nemčijo je dala Nemčija lastne vagonne na razpolago. — Rumunski listi poročajo, da bo zgradil Ford tovarne pri Konštanci, ob Črnem morju. Ker bo pritegnil Ford k obratovanju tudi domača podjetja, bo pogodba kmalu podpisana. — Dohodki turške obrežne plovbe se množijo od dne do dne, kar je posledica naredbe, da je obrežna plovba last turških ladij. V zadnjih letih je imela dotična družba 6 milijonov funtov prebitka. — Kakor vse kaže, bo v najkrajšem času sklenjena trgovska pogodba med Turčijo in Bolgarijo; težkoče so skoraj vse odstranjene. — Turška trgovina surove svile je v zadnjem času nekoliko zastala, tovarne v Brusi niso mogle izgotoviti zadostne množine. Cene za surovo svilo kolebajo med 18½ in 19 turškimi funti. — Pogajanja o sodelovanju med nemškimi in avstrijskimi hranilnicami na Dunaju so prav ugodno potekala in so izrekli Nemci svojo pripravljenost, da dajo za skupno organizacijo 1 milijon šilingov. Glavnica zveze je določena zaenkrat na 5 milijonov šilingov; pozneje jo bodo dvignili, če bodo pristopile vse avstrijske hranilnice, na 10 milijonov šilingov. — V septembru so nakopali v Čslov. 1.380.000 ton črnega in 1.800.000 ton rjavega premoga; prirastek napram avgustu je znašal 92.000 in 126.000 ton. — Koncentracija v ogrski industriji vagonov je od dne do dne močnejša, vse se kopiči okoli podjetja Ganz Danubius. — Avstrijska zvezna vlada je izrazila željo, naj bi se revidirale nekatere točke trgovske pogodbe med Avstrijo in Jugoslavijo iz leta 1925. Gre v prvi vrsti za jugoslov. uvoz žita, moke, živine, mesa in mesnih izdelkov. Naša vlada se o tem doslej še ni izjavila. — Vse hranilne vloge pri čslov. denarnih zavodih znašajo 55½ milijard Kč; na delniške banke pride 26½ milijonov, na hranilnice 14,3, na posojilnice 14,7 mil. Kč. — Nemška družba državnih železnic je skupaj z zastopniki Avstrije, Švice, Švedske in Norveške sklenila važne sklepe o poenotitvi električnih lokomotiv in njih pripadnih delov, pri čemer naj se izrabi vse izkušnje pri dosedanjih gradbah. — Načrt o ustanovitvi Poljske eksportne banke z glavnico 100 milijonov zlatov je stopil v konkretni štadij. — Opetovano napovedano zvišanje poljskih potniških in blagovnih železniških tarif bo stopilo v veljavo najbrž aprila 1928; pričakujejo na leto 300 milijonov zlatov več dohodkov kot doslej. — Čehi in Poljaki so se dogovorili o medsebojnem zračnem prometu, tičočem se postajanja, letanja nad drugim ozemljem itd. — Produkcija tobaka na Poljskem je dala lani 2.300.000 kilogramov, letos pa 4 milijone kg. Obenem se je s tobakom obdelani prostor povečal na

dvojno izmero. — Stroški prve izgraditve veleelektrarne ob Aachenskem jezeru so nanesele ca 40 milijonov šilingov. Po končni izgradbi bodo imeli na razpolago 150 mil. KW-ur.

Gospodarske vesti. Poleg vojnih aeroplanov ima Rusija tudi majhen vojni zrakoplov z 2500 m³ vsebine, v Rusiji zgrajen. Posebno pozornost posvečajo Rusi razvoju kemične vojske v zvezi z aviatiko. — Avstrijska Kruppova družba proti vsemu pričakovanju letos ne bo izplačala nobene dividende in so se na borzi takoj, ko je bilo to javljeno, pojavile delnice te družbe v velikem številu. — Kakor bemo, se je postavil čslov. finančni minister glede zahteve industrije špirta po zvišanem kontingentu na odklonilno stališče. Ministrstvo se boji, da bi nastale pri prodaji pomnožene produkcije težkoče in pravi, da je obilica krompirja tolika, da bi ga tudi pomnožena produkcija špirta ne mogla konsumirati. — Zdi se, da so pridelek sladkorne pese na Nemškem podcenjevali in da bo dober. Sladkorna industrija je sklenila, da bo eksportirala 8 % letošnje produkcije. Kam hočejo to množino spraviti spričo splošnega dobrega pridelka, ni prav jasno. — Na Ogrskem se je začela huda konkurenca med čslov. in rumunskim lesom, ki je začel prodirati v prav zadnjem času. — Čslov. finančno ministrstvo je vstavilo v proračun železniškega ministrstva 140 milijonov Kč kot državni prispevek za železniške investicije. — Poročilo iz 34 čslov. sladkornih tovarn glede sladkorne vsebine v pesi je razočaralo. Sladkorna vsebina je napram prvemu tednu lanske kampanje za 0,36 % manjša, napram kampanji za 0,36 % celo za 0,85 %. Da pomaga nemški industriji lanu, hočejo združiti v svrhu racionalizacije po več obratov skupaj in gredo s stališča, da bo tako združenim obratom lažje dobiti potrebno kreditno pomoč. Morda bodo dajali tudi pridelovalne premije za lan in so začeli že tozadevna pogajanja s poljedelstvom. — Pasivnost avstrijske trgovske bilance, ki je bila doslej v avgustu izredno višina 113 milijonov šilingov, je padla v septembru zopet na 80 mil. šil., to je na mesečno povprečnost prvega polletja. V prvih devetih mesecih letošnjega leta je dosegel uvoz vrednost 2199,8 mil. šilingov, izvoz 1452,7 mil. šilingov (lanski številki sta 2014,2 in 1249 mil. šilingov). Bilančni pasivum je dosegel torej v prvih treh letošnjih četrtletjih 749,1 mil. šilingov, lani pa 765,2 milijonov. — Na zborovanju zahodnoevropske zveze surovega železa v Parizu so razpravljali zlasti o vprašanju glede cen, ki je nastalo pereče spričo ojačene nemške in angleške konkurence tako na medn. kot na domačem belgijskem trgu. Znižali so ceno za lito surovo železo od 620 na 590 frankov, da se prepreči nemška in angleška konkurenca v Belgiji. Sklenili so, da bodo od časa do časa odredili odredbe proti tuji konkurenci, če bo trg to zahteval. — Razdelitveni načrt za sladkorno kampanjo leta 1927/28 v Čslov. bo dal mešanim tovarnam 35,1 % vsega kontingenta, ki znaša 3.400.000 met. stotov surovega sladkorja, tovarnam surovega sladkorja pa 64,9 %. — Vemo že, da je pridelek krompirja v Čslov. letos zelo obilen. Zato dovoljujejo čslov. državne železnice 25-odstotni prevozni popust po železnici od vseh čslov. odpravnih postaj do obmejnih postaj. Tekom 24 ur morajo iti pošiljatve čez mejo naprej. — Nemško-angleška skupina pridelovalcev sladkorne pese bo začela s pridelovanjem pese v angleški grofiji Sussex na prostoru 8000 oral in bo zgradila tam sladkorno rafinerijo. Tovarna bo stala 450.000 funtov. — V bližini Provadija v Bolgariji so odkrili najdišča soli. To je dalo spodbudo, da so iskali tudi drugje in so res na raznih krajih dobili obširna skladišča soli. Bolgarski gospodarski krogi pravijo, da so nova najdišča za Bolgarijo izredne važnosti. Vlada namerava izkoriščati soline v lastni režiji. — Po podpisu poljskega dolarskega posojila dobiva poljska industrija od vsepovsod iz inozemstva ponudbe za dolgoročno in kratkoročno posojila.

Trgovska reklama v Indiji. Od tujine bi se naš trgovec pri reklami še lahko marsičesa priučil, osobito so Angleži v tem oziru vzorni svedoki. Brez predhodne, obširne in dobro organizirane propagande se tamkaj sploh nobeno podjetje ne otvori. Najizrazitejše pride an-

gleška reklama v lastnih kolonijah do veljave, posebno se v tem oziru odlikuje Indija. Seveda je stvar precej draga, ampak stroški ne igrajo prve vloge, pač pa spretnost izkoristiti človeško slabost, publiko iznenaditi, skratka, v poštev pride samo sposobnost pritegniti pozornost občinstva k trgovskemu podjetju in njegovemu blagu. Nekaka posebnost indijske propagande je razdelitev primernih vzorcev brezplačno med občinstvom samo proti povračilu poštinih stroškov. Mnogo kosmetičnih predmetov, zdravil in raznih preparatov si je na ta način z jako lepim uspehom pridobilo odjemalce ter je ta vrsta reklame še najbolj uspešna. Brez gratis-vzorcev bi težko bilo prepričati ljudi o kakovosti in učinkovitosti, tako pa se najdejo v lepem številu verni konsumenti. Glavna reklamna kampanja ostane v Indiji razdelitev vzorcev, tej sledi še obširna propaganda z lepaki in letaki. Reklamnih stebrov v Indiji še ne poznajo, plakati se po stenah, kjer pač dovolijo hišni posestniki. Z razdelitvijo letakov po ulicah bo kmalu konec; vse se že vozi v avtomobilih, kar otežuje oziroma sploh onemogoči to vrsto razglasitve. Svetlobne reklame razven par redkih slučajev sploh ni najti, pač pa se podjetniki pridno poslužujejo reklame na gledališčnih zastorih in v kinu, kjer so prostori že dolgo v naprej zasedeni. Darila in premije se ne dajejo več, mesto tega so uvedli takozvani »Puzzle«, to je sistem ugank, ki so pogostoma prav komplicirane, brez vsakih posebnih pogojev. Udeležba pri rešitvah takih ugank je jako živahna; dobitki obstoje iz blaga, ki pa je tako premeteno izbrano, da potrjuje dotičnik k uporabi še drugih stvari, ki jih mora seveda v gotovi trgovini kupiti. Dalje je v navadi razdelitev kuponov, na podlagi katerih dobe rešitelji brezplačno kako robo za 3 rupije, če znaša njih enomesečni nakup vsaj 25 rupij. To privabi dosti kupcev v trgovino, ki bi sicer ne imeli namena do nakupa. Pogostoma si nabavijo ljudje tudi prav nepotrebnih stvari, samo da pridejo do darila. Mezde kulijev so v Indiji jako nizke, raditega se poslužujejo trgovci celih čred poulične mladine, da nosi po mestih plakate v fantastičnih

opremlah. Neverjetno živahno se publika zanima za to ambulantno reklamo. Cele gruč občudovalcev se zbere čestokrat okrog teh sendvičev, tu pa tam jih celo kličejo v hiše, kavarne in gostilne, da si jih z vseh strani ogledajo. Najpopularnejšo propagandno sredstvo so in ostanejo časopisni oglasi in gotovo je prisoditi Indiji prvenstvo glede števila anone v razmerju s tamošnjim časopisjem. Obsežni oglasi, rafinirano sestavljeni, z dnevno menjajočo vsebino in obliko, so karakteristični za tamošnje razmere. Duhovitost besedila je včasih naravnost neprekosljiva. Med »domaćimi vestmi« najdemo sledečo opazko: »Kdo je bila krasna dama, v elegantnem rdečem plašču, ki je stala včeraj okrog pete ure pred izložbami trgovine N. N. in občudovala bogato izbiro? Odgovor se vljudno prosi na uredništvo tega lista.« Dva dni pozneje je čitati v isti rubriki: »Gospod želi nujno naslov dotične dame iz važnih razlogov, stala je v terek okrog pete ure pred trgovino N. N. in si ogledala tam novo zbirko krasne čipkarske robe.« Zopet dva dni pozneje je objavljen sledeči oglas: »Povprašujočemu gospodu: Neznane mu gospodu ne izdam nikdar svojega naslova; ker pa toliko občudujete moj rdeči plašč, Vam zaupam, da sem ga kupila v trgovini N. N., kjer se dobe še lepši, in tudi čipke, ki jih omenjate, imajo tam v čudoviti izbiri. — Dama v rdečem plašču.« Naivneži, in s temi računa inserent, vzamejo to tajno korespondenco resno in se seveda zanimajo za dotično trgovino. Nekaj večjih trgovin se namerava sedaj lotiti »amerikanske reklame« po sledečem načrtu: Posetnikom kino-predstav se izroči brezplačno v vstopnico vred kaka malenkost čedne zunanosti, ki pa je vsaj damam vsekakor dobrodošla: majhna ogledalca, okvirčki za fotografije, toaletne predmete itd., z obvezo, da dobi pri nakupu v gotovi trgovini še nadaljni prezent. Prišlo se je tudi z načinom posebnih okazijskih dni v tednu. Določen dan se prodaja blago brezizjemno za 25% ceneje kot je označeno. Poleg tega se stranki postreže s čajem in pecivom ter užikom izbrane godbe. Sploh pa bo šele bodočnost pokazala, kakšen uspeh imajo navedene vrste trgovske

reklame. Včasih se namreč navidezno jako duhovita poteza v tem oziru ponesreči. Indijska trgovina ima danes povsem mednarodni značaj; ne da se prvenstvo v dobavi nobeni evropski državi izrazito priznati. Nemčija je n. pr. pri uvozu z enako kvoto udeležena kakor Anglija in Holandska, sploh tekmujejo vse z enakim uspehom v pridobitvi tamošnjega trga. Izvanredno podporo nudijo tekmovalnim državam njihova konzularna zastopstva, kojih osebje razpolaga s priznanimi trgovskimi sposobnostmi ter se živo zanima za vse možnosti prilike, da spravi domače izdelke v ospredje konkurenčnega boja. — K. Tieffengruber.

Hmelj.

Žatski hmelj. Hmeljarska zveza iz Zate (Češka) poroča, da se žatski letošnji pridelek hmelja vsled njegove izborne kvalitete tudi letos hitro prodaja. Kljub temu, da je bil letošnji pridelek v Nemčiji boljši kot sicer, je bilo vendar že do 5. oktobra prodanih iz prve roke 80 odstotkov žatskega pridelka, ki so ga cenili na 152.000 do 155.000 stotov. 21. oktobra so računili, da je bilo neprodanega blaga doma pri producentih samo še 15 odstotkov ali 20.000 stotov po 50 kilogramov.

TRŽNA POROČILA.

Žitni trg v Italiji se je prošli teden razvijal v popolnem nasprotju z inozemstvom. Na severo-ameriških kot tudi srednjeevropskih žitnih borzah je bila skrajno šibka tendenca, v Ameriki prava »blaisse«, temu nasproti moramo konstatirati znatno podraženje pšenice na vseh znatnejših trgih Italije. Denarna stiska je takoj po žetvi prisilila poljedelstvo, da je vrglo na trg svoj pridelek za vsako ceno, trgovina je bila po prejšnjih izgubah decimirana in je izginilo tudi velikega potencialno spekulativno udejstvovanje. Ponudbe poljedelstva so morale torej pritiskati na cene, ki so se držale dosti pod pariteto inozemskega uvoženega blaga. Vendar letošnja letina ni bila preveč obilna in radi tega se je že dolgo pričakovalo preokreta v žitni tendenci, ko ponudbo najcenejše razprodaje od strani

poljedelstva. V zadnjih mesecih se je tudi uvoz pšenice iz inozemstva ravno radi nekonvencije skoro popolnoma ustavil, zaloge v prostih lukah, ki so bile še pred kratkim znatne, so se sedaj naenkrat izpraznile, tako da se čuti pomanjkanje po promptni robi. Iskano je ne samo boljše domače blago, ampak tudi inozemsko kot Manitoba, Hardwinter in rusko. Domača pšenica se je ta teden podražila za okoli 5 lir in se drži sedaj srednja kakovost na 121—124 lir. Poznejši termini, kot marec, ki so bili že tudi prej znatno dražji kot promptna dobava, so sedaj nasprotno dosti bolj mirni, razlika cen bližnjih in daljših terminov se polagoma manjša. Na milanski borzi se je oktoberska dobava dvignila od 13. oktobra do 22. oktobra od 120:15 Lir na 122:75, medtem ko se je marec še znižal od 129:70 na 128:10. Furlanska pšenica stoji na 115—119 lir, arditio 121—125 lir in trda južnoitalijanska na 130—133 lir. Koruza Foxani 150 do 152 sh cif Trst, promptno blago 78 lir postavljeno na železnico Trst. Jugoslovanske robe ni na trgu, ker ne konvenirajo cene. Oves je na trgu že samo inozemski, ker je domači italijanski pridelek že porabljen. Rumunski se drži okoli 98 lir ocarinjen v vrečah tranzito Trst.

TVORNICA KEM. IN OIL. BARV. LAKOV. FIRNEŽA IN STEKLA
Družba z. o. z. LJUBLJANA

ORIENT

LAKI, TERPENTINE, STROJNO OLE, UMETNIŠKE BARVE, PRAŠNO OLE, COPICI, FIRNEŽ, SOLSKE BARVE, TUHE BARVE, BRISTOLJNATE BARVE

PRODAJALNA
DUNAJSKA C. 14
LJUBLJANA

POLEG TRGOVINA
SCHNEIDER EVEROVŠER

PRVOVRSTNI MATERIAL - NIZKE CENE!!

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

USTANOVLJENA 1900.

CENTRALA: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

USTANOVLJENA 1900.

PODRUŽNICE IN AGENCIJE:

Delniška glavica:
Din 50.000.000.—
Rezervni sklad nad
Din 10.000.000.—

Brezice
Celje
Črnomelj

Gorica
Kranj
Logatec

Maribor
Metković
Novi Sad

Novomesto
Prevalje
Ptuj

Rakek
Sarajevo
Slovenjgradec

Spil
Trst

Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana
Telefon šte. 2861,
2413, 2502, 2503.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

VINOCE

tovarna

vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana
nudinajfinejši in najokusnejši
namizni kis iz pristnega
vina.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 1a, II. nadstr.

MIRTNE vence in šopke
za poroke najnovejših
oblik, božične prtičke
(ručice), umetne cvetlice
in peresa, nagrobne
vence i. t. d. nudi po
konkurenčnih cenah

Cvetličarna Podčetrtek

Lastnik:

RADO PREGRAD.

Specijalijeta:

Mirtni venci in šopki.

Izdelovanje oljnatih barv, firnež,
lakov in steklarskega kleva. — Za-
loga kemikalij in rudninskih barv.
— Potrebščine za slikarje, ple-
skarje, ilcarje in drugo, vse v te
stroke spadajoče.

Se priporočam

Ivan Jančar

TRGOVINA

MIKLOŠIČEVA C. 4

SKLADIŠČE

VIDOVDANSKA 14.

Na veliko **Galanterija** Na veliko

Trikotaža za dame in gospode. Volna za pletenje
v vseh barvah. Velika izbira nogavic, kravati v raznih
cenah. Kompletna potrebščina za krojače, šivilje in
čevljarje. — Razne toaletne in kozmetične potrebščine pri

Josip Petelinc-u, Ljubljana

Sv. Petra nasip 7 ob vodi.

Postrežba točna.

Cene nizke.

Postrežba točna.

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe

IVAN JELAČIN
LJUBLJANA

ZALOGA sveže
pražene kave,
mlekih dišav in
rudninske vode.

Točna in solidna
postrežba!

Zahtevajte cenik!

TISKARNA MERKUR LJUBLJANA

TRG.-IND. D. D. GREGORČIČEVA 23

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. * Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, vabila, lepake, posetnice itd. * LASTNA KNJIGOVARNICA. * TELEFON. ŠT. 2552.

Ureja ANTON PODGORŠEK. — Za Trgovsko-industrijsko d. d. »MERKUR« kot izdajatelja in tiskarja: A. SEVER, Ljubljana.